

Forventede afledte effekter af nedlæggelsen af den kommunale 10. klasse

- i forbindelse med regeringens påtænkte uddannelsesreform.

Vi ønsker, at den kommende Uddannelsesreform og ny EPX skal blive en ressource for samfundets unge, og en ressource i det danske uddannelsessystem. Vi ønsker at den skal bidrage til at sikre et godt uddannelsesniveau i den brede befolkning på sigt, samt en stabil tilgang af kvalificeret arbejdskraft til vores arbejdsmarked.

I ministeriets forventede udgifter til den nye uddannelsesreform forudsættes der, at man bruger mere pr. elev på hhv. FGU eller EPX end man gør i dag på den kommunale 10. klasse. Følgende kommentarer er lavet på baggrund af disse forventede økonomiske vilkår.

Alle effekter er antagelser der kræver opmærksomhed i beslutningsprocessen, og sker på vurdering af nuværende analyser, erfaringer, viden og vilkår.

LA10 gør også opmærksom på, at en bevarelse af 10. klasse ikke nødvendigvis er realistisk i den nye uddannelsesstruktur regeringens lægger frem. Skal 10. klasse fortsat være en del af uddannelseskæden så skal den udvikles til formålet.

Følgende faktorer er risikofaktorer i forhold til den kommunale 10. klasse på sigt:

- demografiske udfordringerne i kommunerne vil betyde at elevgrundlaget for en kommunal 10. klasse flere steder vil forsvinde / være utilstrækkeligt til at det kan opretholdes
- et frit optage på FGU samt en udvikling af AGU-sporet vil medføre skærpet konkurrence om en fælles gruppe unge
- en stærk EPX med indgangskrav på 02 vil betyde færre elever i den kommunale 10. klasse
- en bevarelse vil i vores optik vil ikke være attraktivt medmindre man udvikler* kerneopgaven, prioriterer og tilføjer ressourcer så tilbuddet kommunalt lever op til lignende skoleformer

*Fx ved omfattende ændringer i læringsperspektiv, indhold og prøveformer. Det bør i højere grad være et Dannende- og uddannelsesforberedende skoleår i et samarbejde mellem kommune og andre aktører.

DEN BILLIGSTE 10. KLASSE FORM BETALER DEN HØJESTE PRIS

Ministeriet finansielle beregninger (se teknisk fakta ark, 8/10/24) viser at unge i den kommunale 10. klasse finansierer EPX gennem øget arbejdsudbud, øget samfundsindtægt og dermed mindskelse af de udgifter et længere skoleforløb på EPX vil koste samlet set.

Det er belæg for det synspunkt, at ikke alene skal de unge der ville have gået i 10. klasse i kommunen hurtigere på arbejdsmarkedet, men det er også den gruppe der har de svageste forudsætninger, der får lov at betale prisen.

FOR LAVT FAGLIGT NIVEAU – FLERE UDE EFTER 1. G på EPX – ØGEDE UDGIFTER

Ved at tage 10. klasse ud af uddannelsessystemet sænkes det faglige udgangspunkt ved indgangen på EPX (sammenlignet med adgangskrav på 4 til HF), samtidigt med, at det øger gruppen af unge der må udgå efter 1. g på EPX pga. for svagt indgangsniveau både personligt, fagligt og socialt.

De henvises herefter til FGU. MEN her kunne 1 år på 10. klasse have forberedt dem på EPX og mindske frafald – hvorimod man nu kan bruge 1 år på EPX, herefter 1-2 år på FGU – før evt EUD-uddannelse. Både EPX og FGU er dyrere tilbud end kommunens 10. klasse.

EPX – UNGE DER IKKE BESTÅR

Vi forudser:

- 1) *et større frafald fra EPX end øvrige gymnasier*
- 2) *et for lavt indgangsniveau der medfører for bred en gruppe som medfører mindsket attraktion for den brede ungegruppe*
- 3) *at c niveau på EPX og på fx STX ikke bliver kompatible*

I dag bruger mange unge 10. klasse til at få adgang til HF. På HF oplever man selv med et indgangskrav på 4, at der er svært at holde det faglige niveau, da de unges grundkompetencer er for lave. På en EPX er adgangskravet endnu lavere – derfor forventes det, at man ikke i den brede gruppe kan nå at hæve unge til C NIVEAU på 1 år.

DEN EFTERLADTE GRUPPE

Kommunen kommer til at skulle løse opgaven for et tilbud til en gruppe 15-17 årige unge i en anden kontekst end de statslige uddannelser i en ny reform.

Indtil nu har 10. klasse mange steder fungeret som et sikkerhedsnet, en øvebane og en skoleform der kunne indrettes til den enkelte unge i fællesskabet af andre unge.

- a) Forventeligt vil der være en gruppe unge *som ikke kan gå ind ad døren til uddannelserne* i den nye reform. Hverken FGU, EPX eller fx EUD så vel som de almene gymnasier.
- b) Elever der ikke består folkeskolen (karakter under 02) *og som ikke vil på FGU. De har ikke et valg!* Unge der ikke har bestået folkeskolen, udgør nu ca. 15% af elever i kommunale 10. klasser. DEA skønner det er ca. 1700 unge der skal på FGU
- c) Elever, som i dag går i Ungdomsskolerne Heltidsundervisning i 10 klasse. Er det fortsat et tilbud og ansvar for denne elevgruppe? Den vurderer vi kan komme til at vokse.

De kan ikke reparere deres folkeskolens afgangsprøve længere, da FGU ikke kan afvikle folkeskolens prøver.

DEN EKSTRA CHANCE BORTFALDER

Man risikerer man at vækste på en gruppe unge til fx EPX som ikke er klar til at være der. Og at EPX det første år særligt skal fokusere på at skolesocialisere eleverne fremfor at rykke dem fagligt. Det kan i sidste ende betyde at EPX'en ikke når sit faglige niveau på linje med de øvrige gymnasiale uddannelser.

Hvis man fjerner 10. klasse, så fjerner man de unges ekstra chance. For faglig, personlig og social udvikling både som forlængelse af deres grundskole, og som starten på deres uddannelse.

ØGET ULIGHED

Unge der ikke kan optages på gymnasiet, kan betale sig fra træning til optagelse prøve og dermed skubbes der yderligere til uligheden.

Elevgruppen i de kommunale 10. klasser er ifølge DEA-undersøgelser særlig udsatte/lav socioøkonomi, set i forhold til fx elever på efterskoler.

Med bevarelsen af et 10. skoleår som selvbetalt mulighed for familier der har råd, så tvinger man en gruppe unge – der i forvejen er udsat - ud i at vælge ungdomsuddannelse 1 år før deres jævnaldrende med andre/bedre vilkår.

AFKLARINGS ÅRET – ØVEBANEN

Fjernelse af 10. klasse fjerner mulighed for at modnes (vil specielt ramme drenge) og dermed få et år mere til at blive klar til fx epx, samtidig med at man fjerner muligheden for at blive rustet til EPX.

Det er et problem, at de unge fremover allerede i grundskolen skal vælge et 2-3 årigt forløb – særligt fordi de er bekymrede for at vælge forkert, de kender ikke uddannelserne godt nok og mange af dem kender ikke sig selv i forhold til valget godt nok. Vi ser allerede i dag, at de unge gerne vil udskyde deres valg.

FÆLLESSKABER DER MODVIRKER SEGREGERING

De særligt tilrettelagte forløb man kan lave i den kommunale 10. klasse, bortfalder som mellemform for en række almindelige unge med neurodivergens og psykiske udfordringer.

Denne gruppe forudser vi kommunerne skal finde andre løsninger på, da de ofte har brug for mere tid inden fx FGU eller EUD/Gymnasier.

KUI – SAMSOPIL ML. KOMMUNALE ENHEDER BORTFALDER

Hvem har kædeansvaret for den komplekse og sammensatte gruppe unge der lige nu er i de kommunale 10. klasser. Anslået kræver min. 50% en særlige vejledningsindsats og ca. 40% en særlige skoleindsats i deres 10. klasse forløb.

Hvem løser den opgave på EPX? Vi forudser en øget opgave for KUI som helhed, og UU i særdeleshed som ikke kan tages ud af de økonomiske beregninger.

SIKKERHEDSNETTET - OPSAMLING TIL GENOVERVEJELSE

Vi forudser, at man med fjernelse af 10. klasse som øvebane vil se gruppen som afbryder uddannelse / efterskole vokse fremover.

Den kommunale 10. klasse fungerer i høj grad også som et opsamlingstilbud, der løbende tager imod de mange elever, der dropper ud af efterskolerne og ungdomsuddannelserne, fordi valget alligevel var forkert, for svært eller for tidligt. 10. klasse er også intensiv vejledning og afklaring hvilket modvirker frafald senere.

UDDANNELSESVEJLEDNING

Andelen af elever der har brug for et 10. skoleår til modning og afklaring er konstant (se søgetal). Uden 10. klasse skal der tænkes meget mere i uddannelsesafklaring og personlig modning i udskoling.

De kommunale 10. klasser har igennem mange år haft et tæt samarbejde med KUI, erhvervsliv og ungdomsuddannelser, så brobygning er integreret i hverdagen og gennemarbejdet, erfaringsbaseret, alsidig og målrettet den enkelte elev. 10. klasse kan være særdeles effektiv i forhold til unges uddannelsesvalg, hvis sat i den rette ramme.

ET OPDELT UDDANNELSESLANDSKAB

Med bortskaffelsen den kommunale 10. klasse er vi opmærksomme på, at der forsvinder en mulighed for at få udfordret synet på uddannelser. Vi er bekymret for hvordan fordelingen i det nye landskab ser ud. Bliver det:

- FGU = skolefremmede drenge
- EPX = mange drenge og late bloomers
- STX/HHX= pigerne med gode karakterer
- Intern kannibalisierung fx HPX vs. FGUs AGU?

OVERGANG SOM RISIKOPERIODE

I kommunerne står unges mentale sundhed og trivsel højt på dagsordenen. Og netop overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelsen udgør en risikoperiode for de unge. I en tid, hvor det er velkendt, at ungdommen er presset, maser vi nu yderligere på.

Ved at afskaffe 10. klasse øger vi risikoen for at overgangen mellem grundskole og uddannelse kommer til at mangle koordineret indsats omkring den unges behov for kommunale indsatser, mens den unge er i almen uddannelse.

KUI – Erfaringen viser at det er sværere at få KUI-samarbejdet til at fungere når de unge går på en ungdomsuddannelse (statslige institutioner), dette skal der gøres op med.

JUNIORMESTERLÆRE & EPX

Juniorimesterlære giver ikke adgang til optagelse på EPX – og når GF1 bortfalder så holder vi en gruppe unge i et uheldigt mellemrum, hvor 10. klasse kunne have været overgangen direkte til EUD i fraværet af GF1.

Ved at styrke det praksisfaglige i grundskolen samt indføre juniormesterlære ordning, vil vi kunne forvente, og ønske, en øget søgning mod EUD og EPX direkte efter 9. klasse særligt for denne gruppe unge.

FÆRRE UNGE DIREKTE TIL EUD

10. klasse i kommunerne leverer gnt. 35% til erhvervsuddannelserne. Det bortfalder som en direkte vej til EUD gennem lærepladsaftaler, mesterlære ordning, EUD10 og PRAK10.

AFFOLKNING AF 9. KLASSE

Det er derfor ikke urimeligt at antage, at flere forældre vil orientere sig mod et efterskoleår i 8. og 9. klasse, hvis det for alvor skal give mening.

Over tid vil det kunne mærkes i folkeskolernes udskoling.

Her vil vi i kommunerne sidde tilbage med skrøbelige klasser, der kæmper under fraværet af ressourcestærke elever. Dermed er der skabt god grobund for et A-hold på de private skoler og et B-hold siddende tilbage i en nedprioriteret folkeskole. Det er ikke blot en udhuling af de enkelte distriktsskoler, men af hele folkeskoletanken om det brede fællesskab, hvor vores børn og unge leger, lærer, udvikles og trives sammen på tværs af kulturelle og sociale baggrunde.

KORREKTION AF FEJLOPFATTELSE

Det er en fejlopfattelse, at elever der ikke kommer på STX/HTX/HHX, som udgangspunkt er praktiske anlagt/optaget. Også denne vinkel skal inddrages i en ny EPX og "det nye" FGU. Jf. elever, som i dag fx

vælger linjer i 10 klasse som ikke er praktiske; Fx Sport, medborgerskab, Samfund/psykologi, medier og kultur osv.

Det er en fejlsluttelse at alle unge vil uddannelser med X, fester og flere år. Mange unge savner opbakning og validering af, at det er okay at tage direkte på EUD, være i voksenlivet som 19 årig og have købt hus som 23 årig!

Folkefortællinger presser de unge og deres forældre. Vi oplever at forældre/folkefortællinger kan virke som gruppepres. 10. klasse går i dialog med forældre og unge om disse fortællinger. Det mærker vi, at der er brug for.

Blandet andet fylder følgende fortællinger:

- efterskole bliver det bedste år i dit liv;
- det er vigtigt at du har alle døre åbne i uddannelse,
- du har alle muligheder – lykkes det ikke, er det din egen fejl,
- tag et sabbatår – det er vigtigt
- flyt væk fra dit lokalområde – der er ikke muligheder nok
- har du høje karakterer skal du da på STX/HHX

I de kommunale 10. klasser går man i dialog med fortællingerne og udfordrer dem på daglig basis. Det betyder noget for unges valg.

/ Anja Østergaard Jensen, Forperson LA10